

WSTĘP

Jest nam niezmiernie miło zaprezentować kolejny numer czasopisma „Politeja”, w całości poświęcony problematyce stosunków międzynarodowych. Numer ten jest zbiorem artykułów badaczy reprezentujących różne ośrodki naukowe – zarówno polskie, jak i zagraniczne. Autorzy prezentują interdyscyplinarne i wieloaspektowe spojrzenie na stosunki międzynarodowe w ujęciu historycznym i współczesnym, globalnym i regionalnym, a także problemowym, dokonując przy tym interesujących analiz teoretycznych wybranych zagadnień.

W trzeciej dekadzie XXI wieku szczególne znaczenie zyskują kwestie funkcjonowania porządku międzynarodowego, dążenia mocarstw do jego przekształcania zgodnie z partykularnymi interesami oraz reakcje pozostałych uczestników stosunków międzynarodowych na te działania. Jakub Zajączkowski i Manish Jung Pulami w swoim artykule skupiają się na podejściu władz Indii do liberalnego porządku międzynarodowego utożsamianego z wartościami państw Zachodu. Autorzy wskazują na selektywne wykorzystanie liberalnych zasad przez indyjskie władze w celu zachowania strategicznych interesów Indii przy jednoczesnym promowaniu wielobiegunowego i bardziej inkluzywnego porządku globalnego. Z kolei Piotr Bajor, Grzegorz Ptaszek i Bohdan Yuskiv zwracają uwagę na działania Federacji Rosyjskiej po 2014 roku, ukierunkowane na ograniczenie wpływów Zachodu i realizację własnych celów strategicznych na arenie międzynarodowej. Przy wykorzystaniu metody analizy klastrów i indeksów wyodrębniają oni kluczowe regiony rosyjskiej aktywności: Afrykę Środkową i Południową, Bałkany Zachodnie oraz państwa bałtyckie. Wojciech Michnik podejmuje natomiast temat strategicznych dylematów NATO w obliczu rywalizacji mocarstw w regionie Indo-Pacyfiku, rozważając możliwość i zasadność rozszerzania wpływów Sojuszu poza region transatlantycki oraz dostępne w tym zakresie instrumenty.

Część artykułów poświęcona jest funkcjonowaniu Unii Europejskiej i polityce najważniejszych państw członkowskich. Janusz Józef Węc w swoim artykule analizuje instrumenty instytucjonalne i prawne służące rewizji traktatów w Unii Europejskiej.

Proponuje również nową typologię konferencji międzyrządowych, dzieląc je na konferencje konstytucyjne i konferencje *ad hoc*. Tomasz Młynarski poświęca swój artykuł stosunkom dyplomatycznym między Francją a Turcją na przełomie drugiej i trzeciej dekady XXI wieku. Szczególną uwagę koncentruje na geopolitycznej rywalizacji między tymi państwami w rejonie Bliskiego Wschodu, Afryki Północnej oraz we wschodniej części Morza Śródziemnego. O polityce zagranicznej Francji mowa jest także w artykule Ewy Szczepankiewicz-Rudzikiej. Autorka podkreśla znaczenie demokracji i praw człowieka w polityce zagranicznej tego państwa, wskazując jednocześnie na pojawiające się niekiedy rozbieżności między oficjalną retoryką a rzeczywistymi działaniami. Krzysztof Strzałka w swoim artykule skupia się natomiast na polityce zagranicznej Włoch. Odnosi się do geostrategicznej koncepcji „rozszerzonego Morza Śródziemnego”, która określa zasięg włoskich interesów obejmujących basen Morza Śródziemnego, Bliski Wschód oraz Afrykę – głównie na północ od Sahelu. Stosunki międzynarodowe między państwami europejskimi są także przedmiotem rozważań Agnieszki Kastory. Autorka omawia te relacje w kontekście prób wypracowania wspólnych regulacji dotyczących żeglугi śródlądowej, wskazując zarówno na sukcesy, jak i napotykane wyzwania.

Część artykułów odnosi się do bieżących problemów obecnych w stosunkach międzynarodowych w wymiarze regionalnym. Anna Citkowska-Kimla i Piotr Kimla analizują podejście władz Polski i Grecji do kwestii migracji międzynarodowych po 2015 roku w ujęciu porównawczym. Autorzy podkreślają konieczność wypracowania długofalowej strategii działań w odpowiedzi na wyzwania związane z tym zjawiskiem. Do kwestii migracyjnych pośrednio odnosi się także artykuł Rafała Wordliczka. Autor koncentruje się na działaniach podejmowanych w celu zabezpieczenia granicy amerykańsko-meksykańskiej w czasie prezydentury Joe Bidena. Interesujące zagadnienia podejmuje również Dorota Maj, która w swoim artykule rozważa rolę czynnika religijnego w stosunkach międzynarodowych. Autorka analizuje ten problem na przykładzie Estonii, gdzie funkcjonowanie dwóch jurysdykcji prawosławnych, będące efektem złożonej historii tego państwa, znacząco wpływa na stosunki z Federacją Rosyjską. Natomiast Edyta Chwiej zwraca uwagę na wpływ czynnika demograficznego na funkcjonowanie państw i stosunki międzynarodowe w XXI wieku ze szczególnym uwzględnieniem procesu starzenia się ludności. Zdaniem autorki wpływ ten będzie szczególnie widoczny w Europie i w Azji Wschodniej. Wymiar ludzki odgrywa również istotną rolę z perspektywy funkcjonowania organizacji międzynarodowych. Wątek ten podejmuje Jan Brodowski, analizując działania Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) w Gruzji. Autor zwraca uwagę na znaczenie wymiaru ludzkiego OBWE w procesie transformacji tego państwa, stabilizacji sytuacji wewnętrznej i podniesienia poziomu bezpieczeństwa. Jego zdaniem w ostatnim czasie – pomimo wsparcia OBWE – działania władz gruzińskich pozostają w wyraźnej sprzeczności z zaleceniami tej organizacji.

Do zagadnień historycznych z zakresu stosunków międzynarodowych odnosi się Rafał Woźnica, który koncentruje się na działalności komisji Badintera, powołanej w 1991 roku. Autor argumentuje, że realne uprawnienia przyznane tej komisji ograniczyły jej wpływ na proces uznania państw powstałych po rozpadzie Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii, mimo że do tego właśnie została powołana.

W niektórych artykułach istotne zagadnienia stosunków międzynarodowych zostały poddane analizie teoretycznej. Iwona Krzyżanowska-Skowronek przedstawia bezpieczeństwo międzynarodowe jako zjawisko nieustannie interpretowane i reinterpretowane, które – wraz ze zmieniającym się kontekstem historycznym lub ujęciem teoretycznym – nabiera nowych znaczeń i treści. Autorka zwraca szczególną uwagę na to, w jaki sposób konstruowane jest rozumienie bezpieczeństwa międzynarodowego w obecnej, niestabilnej sytuacji globalnej. Z kolei Agnieszka Nitszke skupia się na analizie pozycji i roli państw małych w stosunkach międzynarodowych. Autorka przybliża teoretyczne ujęcia wyjaśniające motywacje politycznych decydentów w małych państwach w zakresie polityki zagranicznej. Natomiast Agnieszka Czubik, w artykule poruszającym również zagadnienia natury prawnej, wskazuje na anachroniczne stosowanie w prawie międzynarodowym publicznym koncepcji „narodów cywilizowanych”. Zdaniem autorki nowym, alternatywnym terminem postulowanym przez Międzynarodową Komisję Prawa może być określenie „społeczność międzynarodowa”.

Redaktorki niniejszego numeru „Politei” składają podziękowania wszystkim Autorom i Recenzentom, którzy przyczynili się do jego przygotowania i publikacji.